

ФЕДЧЕНКО

Костянтин Анатолійович
kons.fedchenko@gmail.com

УДК 330.322:502

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ "ЗЕЛЕНИХ ІНВЕСТИЦІЙ" ЯК
ІНСТРУМЕНТУ ФІНАНСУВАННЯ ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНИХ
ЗАХОДІВTHEORETICAL ASPECTS OF DEVELOPMENT OF "GREEN
INVESTMENT" AS AN INSTRUMENT OF FINANCING OF ECOLOGY-
ORIENTED MEASURESаспірант, Сумський
державний університет

У статті проведено аналіз сутності та ролі «зелених інвестицій» в системі управління екологічним розвитком регіону. Визначено основні напрямки зеленого інвестування, проведено аналіз динаміки зміни обсягів капіталовкладень в охорону навколишнього середовища в Україні та за кордоном. Визначено пріоритетні заходи, щодо зростання інвестиційної привабливості України в напрямку залучення «зелених інвестицій».

В статье проведен анализ сущности и роли «зеленых инвестиций» в системе управления экологическим развитием региона. Определены основные направления зеленого инвестирования, проведен анализ динамики изменения объемов капиталовложений в охрану окружающей среды в Украине и за рубежом. Определены приоритетные мероприятия по росту инвестиционной привлекательности Украины в направлении привлечения «зеленых инвестиций».

The article analyzes the essence and role of "green investments" in the system of environmental management in the region. The basic directions of green investment are determined, the analysis of dynamics of changes in volumes of investments into environmental protection in Ukraine and abroad is carried out. Priority measures regarding the growth of Ukraine's investment attractiveness in the direction of attracting "green investments" have been identified.

Ключові слова: "зелені інвестиції", екологічний розвиток, природоохоронні заходи, екологічна безпека, державне регулювання

Ключевые слова: "зеленые инвестиции", экологическое развитие, природоохранные мероприятия, экологическая безопасность, государственное регулирование

Keywords: "green investments", ecological development, nature protection measures, ecological safety, state regulation

ВСТУП

Сучасний стан економічного та екологічного розвитку у світі та в Україні, зокрема, свідчить про необхідність пошуку нових підходів до фінансового управління еколого-економічною системою, що забезпечать, з одного боку, збалансованість всіх її складових, взаємоузгодженість їх розвитку, а з іншого боку, сприятимуть зростанню рівня фінансової, екологічної, енергетичної та інших складових безпеки держави. Підтвердженням актуалізації даних питань слугує прийняття на Саміті ООН з питань сталого розвитку головних його цілей, основними з яких є стимулювання країн учасниць до формування гнучкої інфраструктури, сприяння індустріалізації та інноваційному розвитку.

Обмеженість фінансових ресурсів та низький рівень фінансового потенціалу практично всіх регіонів України, зумовлює необхідність пошуку додаткових джерел акумулювання фінансових ресурсів для реалі-

зації екологоорієнтованих заходів, одним із яких є залучення «зелених інвестицій».

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні сутності та напрямів реалізації «зелених інвестицій» відповідно до принципів сталого розвитку, визначення переваг їх застосування по відношенню до традиційних джерел фінансування природоохоронних заходів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є законодавчі та нормативні акти, дані Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, інформація з інтернет-джерел.

При проведенні дослідження використано загальнотеоретичні методи наукового пізнання, фундаментальні положення економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення сутності поняття «зелені інвестиції».

РЕЗУЛЬТАТИ

Протягом останніх років у світовій економічній спільноті значного поширення набуло поняття «зелені інвестиції». Незважаючи на те, що у західній літературі дане поняття є широко вживаним, у вітчизняній науці теоретичні та практичні напрацювання фактично відсутні. Загальноприйнятим та більш поширеним є поняття «екологічні інвестиції» під якими, як правило розуміють сукупність матеріальних, майнових та інтелектуальних цінностей, котрі вкладаються в ті чи інші напрямки діяльності з метою запобігання, нейтралізації або мінімізації еко-деструктивних наслідків забруднення навколишнього середовища».

В свою чергу, під «зеленими інвестиціями» слід розуміти довгострокові капіталовкладення в активи підприємства з метою організації його діяльності відповідно до принципів сталого розвитку.

На сьогоднішній день налічується значна кількість різноманітних напрямків «зеленого інвестування», найбільш поширеними серед яких є:

1. Технологічне оновлення виробництва. Передбачає вкладання коштів з метою оновлення основних засобів підприємства, придбання більш енерго- та матеріалоощадні технології. Метою здійснення даних капіталовкладень є зниження обсягів споживання енергії та природних ресурсів; зменшення використання сировини та матеріалів; скорочення викидів

шкідливих речовин, зменшення обсягів утворення відходів;

2. Підвищення якості виробництва. Метою даних інвестицій є підвищення рівня конкурентоспроможності товарів та послуг, залучення нових груп покупців, забезпечення відповідності виробленої продукції міжнародним екологічним вимогам; вихід на нові ринки збуту; підвищення рівня безпеки виробництва та покращення умов праці робітників;

3. Підвищення рівня екологічної свідомості робітників підприємства та споживачів продукції шляхом формування у них підвищеного рівня відповідальності за збереження навколишнього середовища, формування у споживачів попиту на екологічно чисту товари та послуги, зростання рівня екологічної освіти;

4. Інноваційне оновлення підприємств. Придбання маловідходних, ресурсозберігаючих та безвідходних технологій; оновлення обладнання та модернізація виробництва.

5. Модернізація технології утилізації відходів. Запровадження інноваційних технологій переробки, утилізації відходів, організації безвідходного виробництва.

6. Організація системи екологічного аудиту. Налаштування постійного екологічного контролю за діяльністю підприємства [Inderst].

Схематично найбільш поширені напрямки здійснення «зелених інвестицій» зображені на рис. 1.

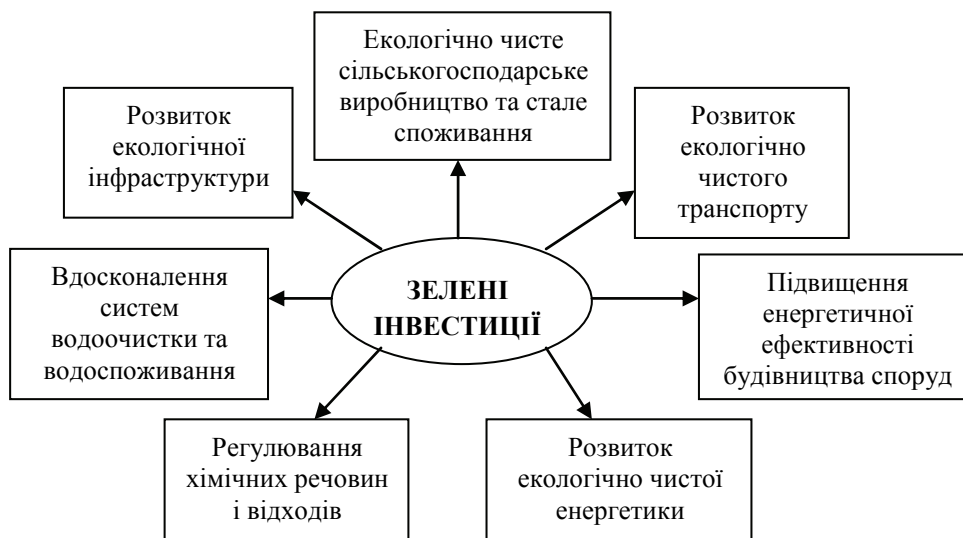

Рис. 1. Пріоритетні напрямки впровадження «зелених інвестицій» [10]

Загострення фінансової кризи та щорічне зростання потреби переважної більшості країн у додаткових фінансових ресурсах призвели до значного скорочення обсягу світових інвестиційних потоків. Так, протягом останніх 5 років обсяг прямих іноземних інвестицій скоротився майже на 7%. У 2016 р. їх обсяг склав 2,2% ВВП порівняно з 3,6% ВВП у 2007 р..

Більшість заходів інвестиційної політики за даними експертів ЮНКТАД, спрямовані на стимулювання інвестицій і лібералізацію інвестиційної діяльності.

Зокрема, ними були визначені такі тенденції в інвестиційній політиці:

– пріоритетність заходів спрямованих на лібералізацію, заохочення та полегшення інвестицій. Особлива увага приділяється спрощенню інвестиційних процедур і заходам щодо лібералізації в конкретних секторах (наприклад, в інфраструктурних секторах і в сфері послуг);

– порівняно низька частка заходів спрямованих на заохочення інвестицій у розвиток інфраструктури, на охорону здоров'я, освіту;

Однак, незважаючи на такі тенденції обсяг «зелених інвестицій» постійно зростає. Так, за даними Форуму соціального інвестування США, приблизно 11 % прибутків великі корпорації витрачають на сталі інвестування [9]. За даними «Eurosif», в Європі ця цифра становить приблизно 17 % [5]. Обсяги «зелених інвестицій» в іноземних країнах наведені у табл. 1.

Структура «зелених інвестицій» за напрямками природоохоронних заходів у країнах Європи наведена на рис. 2.

В Україні інвестиції в природоохоронні заходи знаходяться на досить низькому рівні. Основна частина коштів – надходження з державного чи місцевих бюджетів. Зважаючи на досить незначний рівень штрафів та платежів за забруднення довкілля, низький рівень свідомості населення у питанні придбання екологічно чистих та безпечних товарів, практично відсутність на ринку товарів та послуг виробників екологічної продукції, котрі могли б скласти конкуренцію та завоювати потенційного споживача, для вітчизняних виробників товарів та

послуг вигідніше є сплата податків та зборів за забруднення довкілля ніж реалізація природоохоронних інвестицій. Як і в світових тенденціях загальний обсяг виділених коштів з державного бюджету на природоохоронні заходи поступово зменшується (рис. 3).

Проведений аналіз сутності та особливостей реалізації «зелених інвестицій» дозволив виділити основні їх характерні риси, головними з яких є орієнтованість на збереження та відновлення природно-ресурсного потенціалу як конкретного регіону так і країни в цілому та необхідність врахування властивостей екосистеми до саморегуляції та самовідновлення в процесу надання «зелених інвестицій».

При цьому у процесі прийняття рішення щодо доцільності та обсягів даних інвестицій необхідно враховувати наявність як повністю відтворених природних ресурсів так і значної кількості частково відтворених. Таким чином, забезпечити повне відтворення всіх компонентів природного середовища виключно за рахунок реалізації природоохоронних інвестицій не можливо.

Таблиця 1

Обсяги «зелених інвестицій», млн. євро [7].

Країни	Загальний обсяг «зелених інвестицій»
США	1917,3
Канада	333,6
Австралія та Нова Зеландія	41,4
Японія	5,5
Європа	2665,4
Всього в світі	4963,2

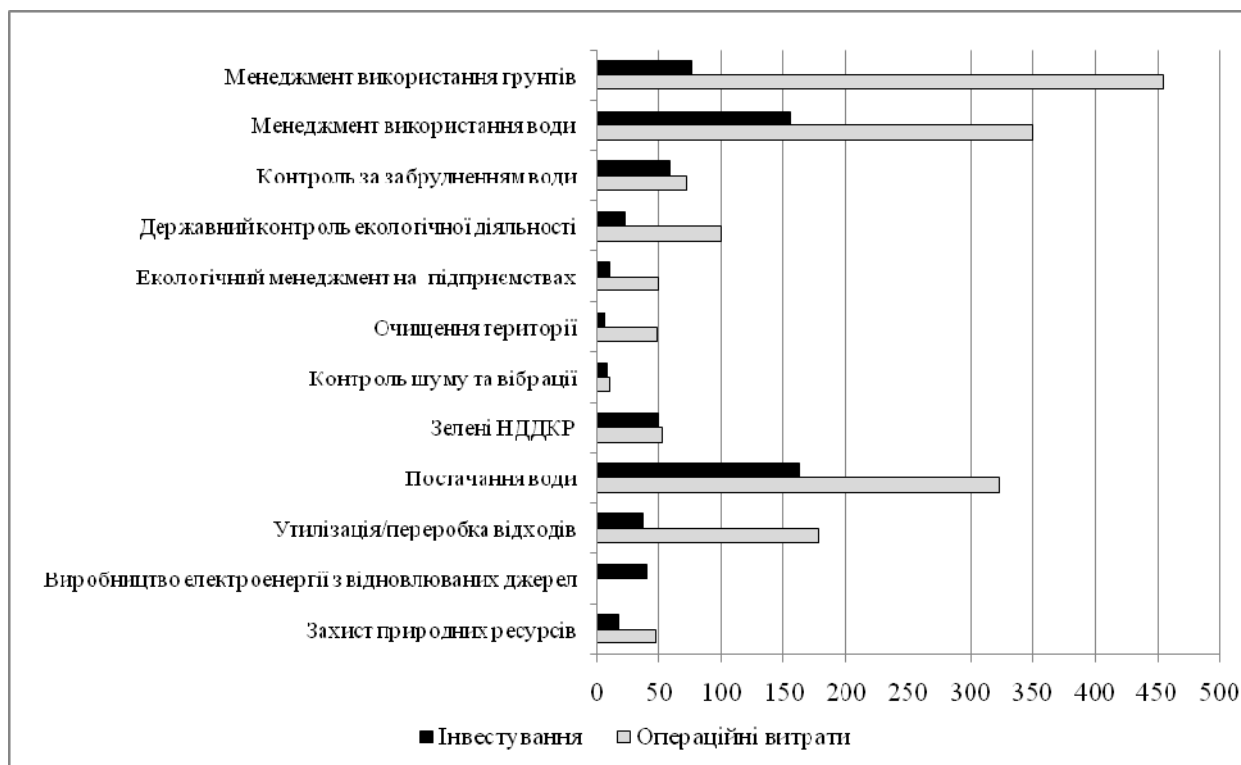

Рис. 2. Обсяг інвестування у екологічні напрямки країнах Європейського Союзу, млн. євро [3]

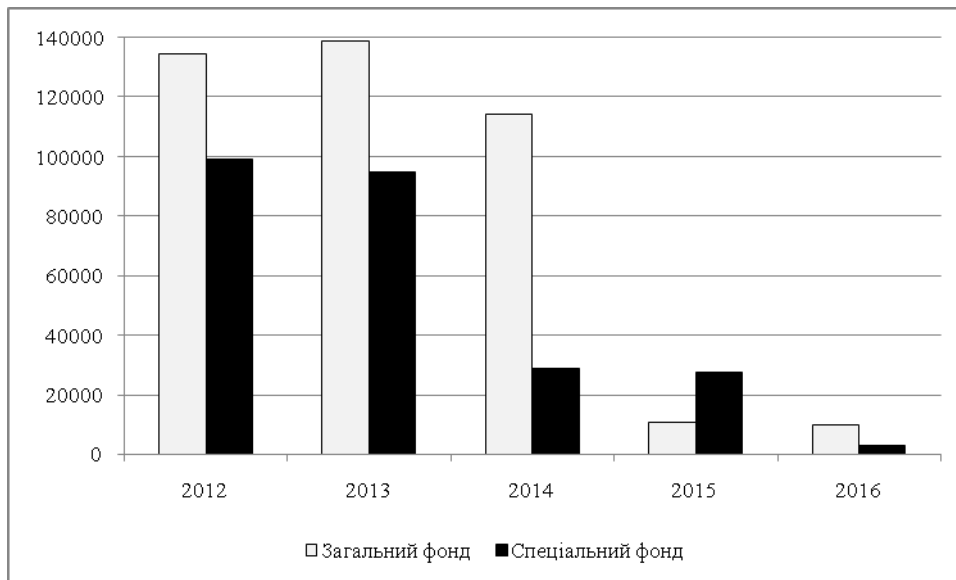

Рис. 3. Обсяг виділення коштів на реалізацію природоохоронних заходів в Україні [складено автором на основі [4]]

ВИСНОВКИ

Враховуючи сучасні тенденції реформування системи міжбюджетних відносин в Україні та низького рівня фінансових можливостей переважної більшості регіонів країни, потреба в пошуку не лише нових методів та способів використання наявних коштів, але й пошуку альтернативних джерел фінансування природоохоронних заходів набуває значної актуальності. Не зважаючи на певні спроби розробки та формування природоохоронних програм їх результативність залишається низькою. Як показує практика, основною причиною є незбалансованість бюджетних витрат на охорону природи на регіональному рівнях на основі непропорційності розподілу між усіма компонентами охорони довкілля та низький обсяг залучених інвестицій. Покращення якості навколишнього середовища не можливе без наявності сталеної доходної бази ресурсів.

Отже, для удосконалення системи управління екологічним розвитком регіонів необхідно удосконалити механізми залучення коштів та сформувати зацікавленість у здійсненні «зелених інвестицій» як з боку інвесторів так і суб'єктів підприємницької діяльності та органів місцевого самоврядування в Україні.

Список використаних джерел

1. Draft resolution referred to the United Nations summit for the adoption of the post-2015 development agenda by the General Assembly at its sixty-ninth session «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/285/73/PDF/N1528573.pdf?OpenElement>.
2. Inderst G. Defining and Measuring Green Investments: Implications for Institutional Investors. Asset Allocations / G. Inderst, Ch. Kaminker, F. Stewart // OECD Working Papers on Finance, Insurance and

Private Pensions. OECD Publishing. – 2012. – №24 – P. 55.

3. Study on Eco-industry, its size, employment, perspectives and barriers to growth in an enlarged EU: Erst and Young, 2006. – 347 p.

4. Аналіз стану природно-заповідного фонду України [Електронний ресурс] / Міністерство екології та природних ресурсів України. – Режим доступу: komekolog.rada.gov.ua/

5. Європейський форум соціального інвестування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eurosif.org.

6. Павліха Н.В. Джерела інвестування природоохоронних територій / Н.В. Павліха, Павлова І.І. // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка – 2015. – Випуск 2(4). – Ч. 1. – С. 270-274.

7. Степаненко Б. Фінансування «зеленого» бізнесу у контексті забезпечення сталого розвитку / Б. Степаненко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 12. – С. 75–81.

8. Федулова Л.І. Світові тенденції інвестування у контексті реалізації завдань сталого розвитку / Л.І. Федулова // Економічна теорія та право. – 2016. – №3 (26). – С. 27-42

9. Форум соціального інвестування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.socialinvest.org.

10. Харічков С. «Зелені інвестиції» як катализатор переходу до нового курсу розвитку економіки: міжнародні орієнтири і перспективи впровадження / С. Харічков, Н. Андреева // Економіст. – 2010. – №12. – С. 16-21.

11. Чигрин О.Ю. Теоретико-прикладні аспекти розвитку екологічного інвестування в Україні / О.Ю. Чигрин, В.С. Красняк // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – № 3. – С. 226-234.